

İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi Istanbul University Journal of Translation Studies

Araştırma Makalesi | Research Article

🔓 Açık Erişim | Open Access

Çeviri Eğitiminde Birinci Sınıf Öğrencilerinin Çeviri Edinçlerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Durum Çalışması

A Case Study on the Evaluation of Translation Competence of First-Year Students in Translation Education

Serhat Arslan¹

¹ Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Türkiye

Öz

Bu çalışma, birinci sınıf öğrencilerinin çeviri edinçlerini değerlendirerek akademik çeviri eğitiminin ilk aşamalarında karşılaşılan zorlukların tespit edilmesini ve buna yönelik öğretim stratejilerinin geliştirilmesini amaçlamaktadır. Araştırmamız Bingöl Üniversitesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalının birinci sınıf öğrencilerinden oluşan 20 kişilik bir öğrenci grubuyla gerçekleştirilen nitel bir durum çalışmasıdır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak demografik bilgi anketi, çeviri uygulaması ile çeviri süreci değerlendirme anketi kullanılmıştır. Çalışmamızda öğrencilerin erek metinleri, Amerikan Çevirmenler Birliği'nin (ATA) kapsamlı profesyonel çeviri değerlendirme modelinden esinlenerek geliştirilen dil kullanımı hataları, anlam aktarımı hataları ile kültürel ve işlevsel düzeyde hatalar olmak üzere üç ana kategoriye dayalı bir değerlendirme modeli çerçevesinde değerlendirilmiştir. Betimsel analiz sonucunda tespit edilen hataların %48'inin dil kullanımı, %26'sının anlam aktarımı ve %17'sinin de kültürel ve işlevsel düzeyde olduğu belirlenmiştir. Dil kullanımında sözdizimi, anlam aktarımında kavram aktarımı, kültürel düzeyde ise kültürel öğelerin aktarımı en sorunlu alanlar olarak saptanmıştır. Bulgular, akademik çeviri eğitimi alan birinci sınıf öğrencilerinin çeviri edinçlerini geliştirmek için teori ve uygulama bileşenlerinin dengeli biçimde ele alınması gerektiğini, özellikle sözdizimi, terminoloji yönetimi ve kültürel aktarım konularına ağırlık verilmesinin önemini ortaya koymuştur. Çalışmamız ayrıca, öğrencilerin öz değerlendirmeleri ile performansları arasındaki tutarsızlıklar nedeniyle çeviri eğitiminde eleştirel düşünme ve öz değerlendirme becerilerinin geliştirilmesinin önemini göstermektedir.

Abstract

This study evaluates first-year students' translation competence, identifies early-stage challenges in academic translation education, and proposes corresponding teaching strategies. This qualitative case study was conducted with 20 first-year students in the Department of Translation and Interpreting, English Translation and Interpreting Program at Bingöl University. Descriptive analysis was used to analyze the data. A demographic information questionnaire, translation exercise, and translation process evaluation questionnaire were employed as data collection tools. Students' target texts were assessed using a model we developed –based on the American Translators Association's (ATA) professional evaluation framework—categorising errors as language-use, semantic, and cultural /functional. As a result of the descriptive analysis, it was determined that 48% of the errors were in syntactic, 26% in semantic, and 17% at cultural /functional levels. Syntax, conceptual transfer, and the transfer of cultural elements emerged as the most problematic areas. Findings indicate that theory and practice should be balanced to develop the translation competence of first-year students, emphasizing the importance of focusing on syntax, terminology management, and cultural transfer. Our study demonstrates the need to develop critical thinking and self-assessment skills in translation studies education, due to discrepancies between students' self-assessments and actual performance.

Atıf | Citation: Arslan, S. (2025). Çeviri eğitiminde birinci sınıf öğrencilerinin çeviri edinçlerinin değerlendirilmesine yönelik bir durum çalışması. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi–Istanbul University Journal of Translation Studies*, (23), 49-72. <https://doi.org/10.26650/iujts.2025.1700518>

 This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

 2025. Arslan, S.

 Sorumlu Yazar | Corresponding author: Serhat Arslan serhatarslan@bingol.edu.tr

Anahtar Kelimeler Çeviri Edinci • Çeviri Eğitimi • Hata Analizi • Kültürel Aktarım • ATA Temelli Değerlendirme

Keywords Translation Competence • Translation Education • Error Analysis • Cultural Transfer • ATA-Based Assessment

Extended Summary

Translation education emerges as a fundamental element within the increasingly critical importance of intercultural communication today. In this context, translators who serve as bridges between languages and cultures play a critical role in facilitating mutual understanding and knowledge exchange between different cultures. Particularly in the growing number of translation departments in Türkiye, the systematic evaluation and development of students' translation competencies is increasingly felt as a basic requirement for effective translation education.

This study aims to provide recommendations for teaching strategies that can be used in the early stages of translation education by evaluating the translation competencies of first-year students. Unlike research in translation studies that typically focuses on advanced students or professional translators, this study targets beginning-stage students, aiming to fill a significant gap in translation studies.

Our research is designed as a qualitative case study conducted with 20 first-year students in the Department of Translation and Interpreting, English Translation and Interpreting Program at Bingöl University. The case study is among the descriptive research methods and is a distinctive approach frequently used in fields such as language learning, mother tongue, and second language acquisition. The descriptive analysis technique was used to analyze the data.

The data collection process was carried out in three stages. In the first stage, students were administered the "Demographic Information and Translation Experience Questionnaire." This questionnaire contains questions aimed at determining students' demographic characteristics such as age, gender, and high school type, as well as their language competencies, translation experiences, and translation approaches. In the second stage, students were given a 239-word English text containing cultural elements and asked to translate it into Turkish. Immediately after the translation exercise, students were administered the "Translation Process Evaluation Questionnaire" in the third stage to determine their difficulties during the translation process, strategies, and performance evaluations.

In our study, students' translations were evaluated within the framework of an assessment model based on three main categories that we developed inspired by the American Translators Association's (ATA) comprehensive professional translation evaluation model: language usage errors, meaning transfer errors, and cultural and functional level errors. This model aims to contribute to the developmental processes of students at the beginning of their education by evaluating not only their linguistic competencies but also their consistency in meaning transfer and approaches to transferring cultural elements.

As a result of the descriptive analysis, it was determined that 48% of the errors were in language usage, 26% in meaning transfer, and 17% at cultural and functional levels. When examining the distribution of language usage errors by subcategories, 42% syntax, 28% spelling and punctuation, 18%-word choice, and 12% grammar errors are observed. In meaning transfer errors, 45% concept and term transfer, 30% insufficient or excessive transfer, 15% misunderstanding, and 10% cohesion and coherence errors were identified. At the cultural and functional level, 48% cultural element transfer, 32% contextual transfer, 15% text type appropriateness, and 5% target culture norm compliance errors were determined.

Demographic survey data show a relationship between students' language proficiency and error types. Syntax and word choice errors are more common among students who rate their English reading (75%) and writing (85%) skills at an intermediate level (B1-B2). Although students with a foreign language-focused education (30%) have fewer spelling and punctuation errors in their texts, syntax errors occur similarly. This situation indicates that even students with high language proficiency tend to think in a source language-oriented manner.

In the post-translation questionnaire, 75% of students evaluated their translations as "adequate" regarding language competence, while 5% evaluated them as "mostly conforming to the natural structure of Turkish." However, analyses show that these self-assessments do not align with actual performance. Similarly, 55% of students evaluated their

translations as “adequate in terms of cultural competence,” but significant cultural transfer errors were detected in the target texts. These findings indicate that students’ self-assessment skills are still developing.

The findings reveal that theory and practice components should be balanced to develop the translation competencies of first-year students receiving academic translation education. It is crucial to emphasize syntax, terminology management, and cultural transfer. Given the inconsistencies between students’ self-assessments and performance, our study demonstrates the importance of developing critical thinking and self-assessment skills in translation education.

In conclusion, it is necessary to evaluate students’ translation competencies in a multidimensional manner in the early stages of translation education and to structure educational processes more effectively based on these evaluation results. Our study offers a unique perspective on this group in the field of translation studies by focusing on the multidimensional and systematic evaluation of the competencies of first-year translation students.

Giriş

Çeviri eğitimi, kültürlerarası iletişimin günümüzdeki giderek artan kritik önemi içinde temel bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda diller ve kültürler arasında köprü görevi üstlenen çevirmenler, farklı kültürlerin birbirini anlamasında ve bilgi alışverişinde kritik rol oynamaktadır. Özellikle Türkiye’de sayıları artan çeviri bölümlerinde, öğrencilerin çeviri edinçlerinin sistematik biçimde değerlendirilmesi ve geliştirilmesi; etkili bir çeviri eğitimi için temel gereklilik olarak her geçen gün daha fazla hissedilmektedir.

Eser’e göre, çeviri edinci kavramı güncel çeviri eğitimi yaklaşımları içinde yeniden tanımlanmış ve bölüm programlarının yapılandırılmasında yönlendirici bir kavram haline gelmiştir. Üniversitelerdeki çeviri eğitimi süreçleri, artık yalnızca dilsel doğruluğa değil, bu edinci oluşturan alt bileşenlerin bütüncül biçimde geliştirilmesine odaklanmaktadır. Bu yaklaşım, çevirmen yetiştirmede tek boyutlu bir dil öğretimi anlayışını aşarak, farklı edinç alanlarının eşgüdümlü biçimde ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Teknolojik gelişmelerin etkisiyle, bu çok bileşenli edinç modeli günümüzde daha da belirginleşmiştir (2013, s. 14).

Koller’in belirttiği üzere, yalnızca pratik bileşenlerin yer aldığı çeviri eğitim süreci, çevirmen yetiştirmede yetersiz kalmaktadır. Çeviribilim alanında sağlam bir teorik altyapı ile uygulamanın dengeli ve eşgüdümlü bir biçimde yürütülmesi gerekmektedir (2004, ss. 21-22). Bu yaklaşım, teorik ve uygulamalı boyutların dengeli ele alınmasının, öğrencilerin çeviri edinçlerini çok boyutlu geliştirmeleri için kritik önem taşıdığını göstermektedir.

Bu bağlamda, çeviri eğitiminin ilk yılları, öğrencilerin çeviri eylemini tanımaya, temel becerileri edinmeye başladıkları ve çeviri sürecinin karmaşık doğasıyla ilk kez yüzleştikleri kritik bir evredir. Bu dönemde karşılaşılan zorluklar ve yapılan hatalar, öğrencilerin sonraki eğitim ve mesleki gelişim süreçlerini doğrudan şekillendirmektedir. Bu bakımdan, çeviri eğitimi de bir süreçtir. Eruz’a göre, çeviri eğitiminin birçok amacı bulunmaktadır. Çeviri eğitiminin üst amacı, öğrenciye eğitim sürecinde basamak basamak oluşturulan bir “çeviri edinci” kazandırmaktır (2003, s. 72).

Ergun, çeviri eylemini gerçekleştirebilmeye yönelik dilsel donanımın yetersizliğinin başarılı çevirilerin oluşturma konusundaki en büyük engel olarak betimler (2011, s. 124). Bu bakımdan başarıyı sağlayacak işlevsel nitelikteki bir çeviri için yalnızca yabancı dilde iletişim kurabilme becerisi yeterli değildir; çeviri yapmaya özgü, özel bir dilsel donanımın da geliştirilmesi zorunludur. Bu nedenle, çeviri eğitimi, dilsel yeterliliklerin ötesinde, çeviri sürecinin çok katmanlı ve karmaşık yapısına uygun kapsamlı bir donanım kazandırmayı amaçlamalıdır. Çeviri eğitiminin bu çok boyutlu yapısını göz önünde bulundurarak, özellikle eğitimin ilk aşamalarında öğrencilerin çeviri edinçlerinin sistematik olarak değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışma, birinci sınıf öğrencilerinin çeviri edinçlerini değerlendirerek çeviri eğitiminin ilk aşamalarında kullanılabilecek öğretim stratejileri için öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Çeviribilim alanında genellikle ileri düzey öğrencilere veya profesyonel çevirmenlere odaklanılan araştırmaların aksine, bu çalışma başlangıç aşamasındaki öğrencilere yönelerek çeviribilim alanında önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Nitel bir durum çalışması olarak tasarlanan araştırmamızda, demografik bilgiler ve çeviri süreçleri için iki ayrı anket, ayrıca kaynak metin ile öğrencilerin çeviri süreçleri sonrası ortaya koydukları erek metinler veri olarak kullanılmıştır. Nihayetinde elde edilen bulgular, teorik-uygulamalı çeviri eğitimi bileşenlerinin dengeli ele alınması gerekliliği çerçevesinde yorumlanmıştır.

Çalışmanın Teorik Çerçevesi

Çeviri Eylemi: Çok Katmanlı ve Karmaşık Bir Süreç

Çeviri, Berk'in *Kuramlar Işığında Açıklamalı Çeviribilim Terimcesi* başlıklı çalışmasında “*Değişik kültür ve zamanlarda farklı biçimlerde tanımlanan, çok anlamlı ve çok geniş kapsamlı bir kavramdır. En başta çevirinin hem ürün hem de süreç olarak anlaşıldığını söylemek gerekir.*” şeklinde tanımlanmaktadır (2005, s. 101). İlk bakışta basit bir dilsel aktarım gibi görünse de özünde karmaşık ve çok katmanlı bir süreçtir. Çeviri, yalnızca kelimelerin aktarılması değil; kültürel, bilişsel ve iletişimsel unsurların iç içe geçtiği dinamik bir etkinliktir.

Robinson'a göre çeviri, bir dildeki kelimeleri başka bir dildeki kelimelerle değiştirmekten ibaret değildir; bağlamı, kültürü ve metnin amacını anlamakla ilgilidir. Bu yaklaşım, çeviriyi mekanik bir işlemde ziyade derinlemesine yorumlayıcı ve yaratıcı bir eylem haline getirmektedir (2019, s. 24). Robinson, çeviri kuramları ve pratiğine giriş niteliğindeki eserinde, öğretim yöntemlerinin geleneksel yaklaşımlardan uzaklaştıkça öğrenmenin hızlanacağını savunmaktadır (2019, ss. 2-3). Bu görüş, çalışmamızla doğrudan ilintilidir; çünkü birinci sınıf öğrencilerine yönelik etkileşimli öğretim stratejilerinin önemini vurgulamaktadır. Grup çalışmaları gibi ortamlar, öğrencilerin çeviri sürecindeki deneyimlerini paylaşımlarına ve hatalarından öğrenmelerine olanak tanımaktadır (Popescu, 2013). Dolayısıyla çalışmamızda, katılımcı öğrencilerin çeviri edinçlerini değerlendirirken hem sonuç hem de süreç odaklı bir yaklaşım benimsenmiştir. Böylelikle öğrenciler çeviri süreçlerini alımlamalarına ve bu doğrultuda çeviri edinçlerini daha hızlı ve amacına uygun bir şekilde geliştirmelerine mümkün olacaktır.

Yukarıda belirtilen çeviri sürecinin çok boyutlu doğası, kültürel aktarımın ve anlamın yeniden yorumlanmasının önemli olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda Bassnett'e göre çeviri eylemi, diller arasında yalnızca sözcüksel ve dilbilgisel öğelerin değiştirilmesinden çok daha fazlasını içermektedir. Ona göre tıpkı deneyimler ve metaforlarda olduğu gibi çeviri sürecinde kaynak metnin temel dilsel unsurları ile göz ardı edilebilir. Söz konusu göz ardı etme durumu, kaynak ile erek metin arasındaki ifade birliğini sağlamak içindir (2002, s. 34).

Eruz'a göre, çeviri edincinin bileşenleri, “kültür”, “dil” ve “metin” edinci olarak ortaya konabilir (2008, s. 219). Bu çerçevede çalışmamızda birinci sınıf öğrencilerinin çeviri edinçlerini değerlendirirken, onların yalnızca dilsel açıdan doğruluğa değil; aynı zamanda çeviri süreçlerinin ardından kaynak kültürdeki kültürel unsurları ve kaynak metnin bütünsel anlamını erek kültüre ne ölçüde odaklanabildiklerine odaklanılmıştır. Böylelikle öğrencilerin çeviri sürecinde karşılaştıkları güçlüklerin ve yaptıkları tercihlerin hem dilsel hem de kültürel düzeyde analiz edilmesi ve dolayısıyla çeviri eğitiminin ilk aşamasında bulunan öğrencilerin çeviri edinçlerinin çok boyutlu olarak değerlendirilmesine olanak tanımaktadır.

Çeviri Hatalarına Yaklaşımlar

Çeviri sürecinde gerçekleştirilen hatalar, çeviribilim alanında kaçınılması gereken olumsuz bir durum değil; çeviri edinçlerinin geliştirilmesinde ve çeviri eğitiminin şekillendirilmesinde kritik öneme sahip bir

veri kaynağıdır. Bu doğrultuda çalışmamız, birinci sınıf öğrencilerinin çeviri edinçlerini sistematik biçimde değerlendirerek çeviri eğitiminin erken aşamalarında karşılaşılan zorlukları tespit etmeyi ve eğitim stratejileri için somut veriler sunmayı amaçlamaktadır. Literatürdeki “çeviri hataları” konusu, uzun süre yalnızca dilbilgisel ve sözcüksel sapmalar şeklinde ele alınmış olsa da öğrencilerin çeviri sürecinde yaptıkları hataların altında yatan bilişsel süreçlerin, kültürel farkındalık düzeylerinin ve uyguladıkları stratejilerin de derinlemesine analiz edilmesi gerekmektedir. Bu aşamada çeviri eyleminde ortaya çıkan hataların türlerini ele almak yerinde olacaktır.

Pym, çeviri öğretimini çeviri edinçlerinin öğrenciden öğrenene doğru bir aktarım süreci olarak tanımlamakta ve çeviri hatalarının analizinin kaçınılmaz olarak çeviri öğretiminin de analizine yol açacağını savunmaktadır (1992, s. 283). Bu yaklaşım, çalışmamızın temelini oluşturan “hata analizi” yönteminin, sadece öğrencilerin bireysel eksikliklerini tespit etmekle kalmayıp, çeviri eğitiminin genel yapısının değerlendirilmesine de olanak tanıdığını göstermektedir. Pym’e göre çeviri hatalarından korkmak için bir neden yoktur; çünkü hatalar hep var olacaktır ve öğrenmenin en iyi yolu hata yapmaya başlamaktır (1992, s. 288). Pym’in bu görüşü, çeviri eğitimi alan birinci sınıf öğrencilerinin çeviri süreçlerinde yaptıkları hataların öğrenme açısından doğal ve kaçınılmaz olduğunu vurgulamakta, çeviri eğitiminin daha esnek ve öğrenci merkezli bir yaklaşımla yürütülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Hansen’e göre erek metinlerdeki hatalar “pragmatik”, “anlamsal”, “deyimisel”, “yazım”, dilbilgisel” ve “üslup” olarak sınıflandırılabilir. Ancak çeviri hatası, temelde kaynak ve erek metin arasındaki ilişkiden kaynaklanmaktadır. Ona göre çeviri hataları, çeviri talimatlarının veya kaynak metin içeriğinin yanlış anlaşılmasından, kaynak metin anlamının doğru aktarılmamasından, olgusal hatalardan, terminolojik veya üslup bakımından kusurlardan ve kaynak ile erek metin arasındaki çeşitli türdeki işlemlerden kaynaklanabilmektedir (2010, s. 385).

Nord’a göre çeviri hataları üç ana türe ayrılabilir: pragmatik hatalar (*pragmatische Fehler*), kültürel hatalar (*kulturelle Fehler*) ve biçimsel hatalar (*formale Fehler*) (1999, ss. 386-387). Pragmatik hatalar, erek metnin amacının göz ardı edilmesi durumunda ortaya çıkar; erek kitleye uygun olmayan üslup kullanımı veya metnin işlevinin yanlış yorumlanması buna örnektir. Kültürel hatalar, kaynak ve erek kültür arasındaki normların dikkate alınmaması sonucunda oluşur ve özellikle kültüre özgü kavramların aktarılmasında belirginleşir. Biçimsel hatalar ise yazım, noktalama ve dilbilgisi gibi unsurların ihmal edilmesiyle ortaya çıkmaktadır ve metnin profesyonel niteliğini doğrudan etkilemektedir. Bu doğrultuda Nord’un yaklaşımı, çalışmamızın temel aldığı anlayışla örtüşmektedir; çünkü çalışmamız çerçevesinde birinci sınıf öğrencilerinin çeviri süreçlerini salt dilsel aktarım olarak değil, kültürlerarası iletişimin karmaşık bir bileşeni olarak ele alınmaktadır.

Schmitt, çeviri eylemini kastedileni aktarmak olarak betimleyerek, erek metnin optimal seviyesinin altında kalması durumunda kusurlu (*defekt*) olarak tanımlamaktadır (1999, ss. 148-150). Çeviri hatalarını 7 temel kategoride sıralayan Schmitt’in belirlediği kusur ve hatalar: “biçimsel kusurlar (*formale Defekte*)”, “hatalı sayılar ve ölçü birimleri (*falsche Zahlen, Maßangaben*)”, “anlam değiştiren yazım ve baskı hataları (*sinnverändernde Tipp- und Druckfehler*)”, “sözel metin ile görsel metin arasındaki tutarsızlık (*Diskrepanz zwischen Verbaltext und Bild*)”, “metin ile gerçeklik arasındaki tutarsızlık (*Diskrepanz zwischen Text und Realität*)”, “ifade hataları (*Ausdrucksfehler*)” ve “anlaşılabilirlik kusurları (*Verständlichkeitsdefekte*)” şeklindedir (1999, ss. 147-151). Bu çok yönlü sınıflandırma, çeviri hatalarının yalnızca dilsel düzeyde değil, metinsel tutarlılık ve gerçeklikle ilişki düzeyinde de değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu bakış açısı, çalışmamızda benimsenen, çeviri edinçlerinin değerlendirilmesinde dilbilgisel doğruluğun ötesine geçerek çeviri eyleminde işlevsel yeterliliklerin de dikkate alınması yaklaşımıyla örtüşmektedir.

Diğer taraftan Cheong’a göre, kaynak metnin aktarımının yeterli/uygun olup olmadığı tek başına değerlendirilemez; bunun yerine, kaynak metnin bir bütün olarak amacını gerçekleştirip gerçekleştirmediği

ölçülmelidir (2007, s. 59). Ona göre, yüzeysel hata analizi (*Surface-level error analysis*), anlamsal nüanslar ile kültürel yansımaların karmaşık etkileşimini hesaba katamadığından, önemli unsurların göz ardı edilmesine neden olmaktadır (2007, ss. 59-60). Bu bakımdan Cheong'un bu eleştirel yaklaşımı, çalışmamızın temel çıkış noktalarından birini oluşturmaktadır. Zira çeviribilim alanında sıklıkla karşılaşılan dilbilimsel odaklı hata analizlerinin ötesine geçerek, çalışmamızda birinci sınıf öğrencilerinin çeviri edinçlerini daha kapsamlı bir çerçevede değerlendirmeyi amaçlanmaktadır.

Çeviribilim alanında akademik çeviri eğitimi çerçevesinde, öğrencilerin çeviri hatalarını inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır. Al-Sowaidi, çeviri hataları analizi 1950'li yıllara dayandığını ve 1970'lerde uygulamalı dilbilimin konusu haline geldiğini belirtmektedir (2022, s. 175). Bu çalışmalar genellikle dilbilgisel ve sözcüksel hataların sınıflandırılması üzerine yoğunlaşmaktadır (Bkz. Sari, 2019; Shiddiq, Oktaviani, Herwiana ve Suryanovika, 2003; Cúc, 2018; Nurkholis ve Fatmasari, 2023; Alluhaybi, 2024; Khanom, 2014; Arar, 2024).

Çalışmamız, dilbilimsel taksonomilere dayalı bu yaklaşımlardan metot ve kavramsal açıdan ayrılmaktadır. Alandaki çalışmalar genellikle öğrencilerin "dilbilgisel yeterliliklerini" ölçerken, araştırmamız çeviribilimin bütüncül perspektifini benimseyerek, çeviri eğitimin ilk aşamalarındaki birinci sınıf öğrencilerinin dilbilgisel hatalarının yanı sıra, çeviri edinçlerini ve uyguladıkları stratejileri de kapsamlı biçimde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çeviribilimin güncel yaklaşımlarıyla desteklenen modelimiz, çeviri sürecinin karmaşık doğasını dikkate alarak öğrencilerin çeviri stratejileri, kültürel aktarım becerileri ve odaklılık düzeyleri gibi unsurları detaylı şekilde incelemeye olanak tanımaktadır.

Çeviri hatalarının altında yatan nedenleri anlamak için alandaki farklı bakış açılarını da incelemek gerekmektedir. Wongranu (2017, s. 121) çeviri hatalarının olası nedenlerini çeviri prosedürleri, dikkatsizlik, düşük özgüven ve kaygı gibi faktörlere bağlarken; Syahrir ve Hartina (2021, s. 119) kelime dağarcığı eksikliği, deyimsele ifadelerin ve mecazi dilin yanlış yorumlanması, kültürel referanslar arasındaki farklılıklar, anadil etkisi ve yabancı dil yapı kurallarını yanlış anlama gibi nedenlere işaret etmektedir.

Çeviri hatalarının değerlendirilmesinde, çalışmamız için özellikle Amerikan Çevirmenler Birliği'nin (*American Translators Association - ATA*) geliştirdiği hata kategorileri modeli metodolojik bir temel oluşturmuştur. Koman, Hartono ve Yuliasri'nin (2019, s. 207) belirttiği üzere, çeviri sürecindeki hatalar hem erek hem de kaynak dildeki bilgi eksikliklerinden kaynaklanmakta ve ATA'nın kategorileri bu hataların analizinde kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. ATA modeli, salt dilbilgisel doğruluk yerine, metnin erek dildeki amacına hizmet edip etmediğini, anlamın ve kültürel unsurların aktarımını ve bağlamsal uygunluğu değerlendirmektedir. Bu modelin "kabul edilebilirlik" ilkesi, çevirinin mutlak doğrulukla sınırlanamayacağını, farklı bağlamlarda çeşitli kabul edilebilir seçeneklerin var olabileceğini vurgular ve Nord'un işlevsel hata kategorileriyle ve Cheong'un bütüncül değerlendirme yaklaşımıyla paralellik göstermektedir.

Çalışmamızda, erek metinlerin değerlendirilmesinde salt dilbilgisel doğruluğun yanı sıra, anlam aktarımındaki tutarlılık, erek metnin işlevselliği, erek kültür normlarına uygunluk ve metinsel bütünlük gibi çok boyutlu kriterler sistematik biçimde dikkate alınmıştır. Bu yaklaşım, birinci sınıf öğrencilerinin çeviri edinçlerinin mevcut durumunu daha bütüncül ve nesnel değerlendirmeye olanak tanırken, çeviri eğitiminin erken aşamalarında öğretim stratejilerinin belirlenmesinde de yol gösterici öneriler sunmaktadır. Sonuç olarak, yukarıda ortaya konulan yaklaşımlar ile ATA modelinden esinlenerek geliştirilen değerlendirme kriterleri, akademik çeviri eğitiminin başlangıç aşamasındaki öğrencilerin çeviri edinçlerinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine ve bu değerlendirme sonuçlarına dayanarak eğitim süreçlerinin daha etkili bir biçimde yapılandırılmasına olanak tanımaktadır. Bir sonraki bölümde, bu doğrultuda geliştirilen ve çalışmamızda kullanılan ATA temelli değerlendirme modeli detaylı olarak ele alınacaktır.

Çeviri Edinçlerinin Ölçülmesinde ATA Temelli Bir Değerlendirme Yaklaşımı

Çeviri eğitiminin ilk yıllarında öğrencilerin çeviri edinçlerinin değerlendirilmesi, dilbilgisel doğruluğun ötesinde işlev ve kültürel uygunluk gibi çok boyutlu bir model gerektirir. Çalışmamızda, Amerikan Çevirmenler Birliği'nin (ATA) “profesyonel çeviri değerlendirme modeli”, uluslararası standartları ve sistematik yaklaşımıyla önemli bir dayanak noktası olarak kullanılmıştır. ATA'nın “hata kategorileri”, evrensel nitelikte ölçülebilir standartlar sunması açısından önemli bir referans kaynağıdır. Öğrencilerin erken dönem çeviri edinçlerini değerlendirme amacımıza uygun olarak, ATA modelinden esinlenerek özel kriterler geliştirilmiştir. Bu model, eğitimin başındaki öğrencilerin dilsel yeterliliklerinin yanı sıra, anlam aktarımındaki tutarlılık ve kültürel unsurların aktarımındaki yaklaşımlarını da değerlendirerek gelişim süreçlerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Birinci sınıf öğrencilerinin gereksinimleri göz önünde bulundurularak, ATA modelinin kapsamlı hata kategorileri sadeleştirilmiş ve çalışmanın amacına uygun, pratik bir değerlendirme çerçevesi oluşturulmuştur.

ATA'nın yetkilendirme sınavlarında *Explanation of Error Categories*, erek metin değerlendirmesi için kullanılan kılavuz çerçevesidir. Bu çerçevede hatalar üç ana bölümde sınıflandırılır: “Hedef Dil Mekaniği (*Target Language Mechanics*)”, “Anlam Aktarımı (*Meaning Transfer*)” ve “Yazım Kalitesi (*Writing Quality*)”. Bu kriterler, çeviri değerlendirmeleri için standartlaştırılmış bir yaklaşım sunarak daha objektif bir değerlendirme sağlamaktadır. Aynı zamanda, çeviri eylemini gerçekleştiren adayların kendilerini hangi alanda geliştirmeleri gerektiği konusunda kılavuz rolü üstlenir. ATA'nın çerçevesi, profesyonel çevirmen adaylarının eksik olduğu alanları tespit edebilmeleri için oluşturulmuş bir model olarak işlev görmektedir (ATA, 2024a).

ATA sertifikasyon sınavı, üç saatlik açık kaynaklı bir değerlendirmedir. Gerçek hayattaki müşteri beklentilerini yansıtan, 225-275 kelimelik üç pasajın çevrilmesini gerektiren sınav, üst düzey uzmanlık terminolojisi içermemektedir. ATA, iyi bir sözlükle adayların terminolojik engelleri aşabileceğini belirtmektedir. Sınavda notlandırma yerine sadece “geçme” ve “kalma” sonuçları verilmektedir (ATA, 2024b).

ATA sertifikasyon sınavında, değerlendiriciler için İngilizce dilinde erek kültüre yapılacak çevirilerde kullanılan *Into-English Grading Standards (IEGS)* başlıklı değerlendirme standardı web sitelerinde mevcuttur (ATA, 2017). Bu standart, değerlendiricilere kılavuzluk etmenin yanı sıra, adayların kendilerini değerlendirip sınav öncesi hangi alanlara odaklanmaları gerektiğini göstermektedir. Herkese açık olan bu standart, sınavda kullanılabilecek referanslardan hata kategorilerine kadar tüm değerlendirme içeriğini kapsar. Standartta erek metindeki içeriğin “kabul edilebilir” olup olmadığı somut örneklerle gösterilmiştir. Önemli bir nokta olarak, hata örneklerinde “doğru” (*correct*) yerine “kabul edilebilir” (*acceptable*) ifadesi kullanıldığının altını çizmemiz gerekmektedir. Bunun nedeni, özellikle normların değiştiği alanlarda, değerlendiricilerin tam olarak “doğru” bulmadıkları kullanımları bile “kabul edilebilir” olarak değerlendirebilmelerini sağlamaktır (ATA, 2017, s. 2).

ATA profesyonel çeviri değerlendirme modeli, erek metni sadece dilbilgisel doğruluk açısından değil, anlam aktarımındaki tutarlılık ve kültürel/bağlamsal uygunluk açısından da değerlendirmeyi öngörmektedir. Bu yaklaşım, çeviri eğitiminin erken aşamalarında öğrencilerin edinçlerini bütüncül olarak analiz etmeye olanak tanıyabilir. Bu doğrultuda, çalışmamızda, ATA modelinden esinlenerek aşağıdaki üç temel hata kategorisi belirlenmiştir:

- **Dil Kullanımı Hataları:** Erek kültürün temel kurallarına (dilbilgisi, yazım, noktalama, sözdizimi) uyulmaması ve metnin anlaşılabilirliğini bozan dilsel sorunları kapsamaktadır. Bu hatalar, çevirinin erek dilde doğal ve akıcı ifade edilmesini engeller. “Yanlış zaman kullanımı”, “yazım hatası”, “noktalama eksikliği” ve “cümle bozukluğu” gibi örnekler bu kategoriye girmektedir.

- **Anlam Aktarımı Hataları:** Kaynak metindeki anlamın eksik, yanlış veya fazladan bir şekilde erek metne yansıtılmasını içerir. Bu hatalar, kaynak metnin temel mesajının hedef dilde tam karşılık bulamamasına yol açar. Bir cümlenin anlamının kaybolması, önemli bilgilerin atlanması veya metne kaynakta olmayan anlamlar eklenmesi bu kategoride değerlendirilmektedir.
- **Kültürel ve İşlevsel Düzeyde Çeviri Hataları:** Kaynak metindeki kültürel unsurların, deyimlerin ve kültüre özgü öğelerin hedef kültüre uygun aktarılmaması ile metnin erek dildeki işlev ve amacının yeterince yansıtılamamasından kaynaklanan hataları kapsamaktadır. Bu tür hatalar, çevirinin erek kültürde kabul edilebilirliğini ve iletişimsel etkinliğini olumsuz etkileyecek niteliktedir. Örneğin deyimlerin kelimesi kelimesine çevrilmesi, kültürel unsurların yanlış aktarılması veya metin türüne uygun olmayan üslup kullanılması bu kategoriye girmektedir.

Tablo 1*Çalışma Çerçevesinde Temel Alınan Çeviri Hata Analiz Modeli*

ÇEVİRİ HATALARI ANALİZ MODELİ		
Dil Kullanım Hataları	Anlam Aktarım Hataları	Kültürel ve İşlevsel Düzeyde Hatalar
• Dilbilgisi • Yazım • Noktalama • Sözdizim • Yanlış zaman kullanımı • Cümle bozukluğu vs.	• Eksik çeviri • Yanlış anlam aktarımı • Kaynakta olmayan anlamı ekleme vs.	• Deyimlerin kelimesi kelimesine çevrilmesi • Kültüre özgü unsurların yanlış veya eksik aktarılması • Metin türüne uygun olmayan üslup kullanılması vs.

Çalışmamızda belirlenen hata kategorileri, ATA'nın çok katmanlı ve işlevsel değerlendirme yaklaşımından esinlenerek oluşturulmuştur. ATA modelinin “kabul edilebilirlik” ilkesiyle uyumlu olarak, çevirilerin teknik doğruluğunun yanı sıra anlam aktarımındaki bütünlük ve kültürel/işlevsel uygunluk da değerlendirilmektedir. Birinci sınıf öğrencilerinin pedagojik ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, değerlendirme sürecinin daha pratik olması için hata kategorileri sadeleştirilmiştir. Bu yaklaşım, öğrencilerin çeviri edinçlerinin farklı boyutlarını bütüncül şekilde analiz ederken, eğitimin erken aşamalarındaki zorlukların net biçimde ortaya konmasını sağlamaktadır. Böylece öğrencilerin güçlü ve gelişime açık yönleri belirlenerek eğitim stratejileri daha etkili şekillendirilebilmektedir.

Araştırmanın Yöntemi ve Süreci

Araştırma Modeli

Çalışmamızda, çeviri eğitiminin başındaki birinci sınıf öğrencilerinin çeviri edinçlerini değerlendirmek için nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemi benimsenmiştir. Durum çalışması, betimsel araştırma yöntemleri arasında yer alır ve özellikle dil öğrenimi, anadil, ikinci dil edinimi gibi alanlarda sıkça kullanılan özgün bir yaklaşımdır (Paker, 2021, s. 119). Yıldırım ve Şimşek'e göre, “*nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır*” (2016, s. 73).

Verilerin analizi sürecinde, Yıldırım ve Şimşek'in belirttiği “*verilerin özgün formuna sadık kalınarak, gerektiğinde araştırmaya katılan bireylerin söylediklerinden doğrudan alıntı yaparak*” verileri sunmayı gerektiren betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır (2016, s. 240). Bu doğrultuda çalışmamızda, birinci sınıf öğrencilerinin çeviri süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar, kullandıkları stratejiler ve yaptıkları hataların altında yatan nedenlerin ele alınması amaçlanmıştır.

Katılımcılar

Çalışmamızın katılımcılarını, 2024-2025 akademik yılında Bingöl Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, İngilizce Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı'nda öğrenim gören birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma başlangıcında katılımcılara çalışmanın amacı, kapsamı, süreçleri ve hakları hakkında bilgi verilmiş; gizlilik, gönüllülük ve veri güvenliği esasları vurgulanmıştır. “Bilgilendirilmiş Onam Formu” ile katılımcıların yazılı onamları alınmış ve derslerine düzenli devam eden 22 öğrenciden 20’si araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır.

20 öğrencinin çeviri edinçlerinin değerlendirilmesinde önem taşıyan demografik özellikler, **Tablo 1**'de gösterilmektedir:

Tablo 2

Katılımcıların Demografik Dağılımı

Demografik Özellik	Kategori	Kişi	Oran	Demografik Özellik	Kategori	Kişi	Oran
Cinsiyet	Kadın	17	%85	Hazırlık Eğitimi Notu	71-80 arası	12	%60
	Erkek	3	%15		81-90 arası	4	%20
Yaş	19-20 yaş	10	%50		60-70 arası	3	%15
	21-22 yaş	10	%50	Çalışma Durumu	Hazırlık eğitimi almayan	1	%5
	Anadolu Lisesi	14	%70		Çalışmıyor	15	%75
Mezun Olduğu Lise	Yabancı Dil Ağırlıklı Lise	2	%10		Yarı zamanlı	4	%20
	İmam Hatip Lisesi	2	%10		Freelance/Serbest	1	%5
	Diğer	2	%10				
	Orta (B1-B2)	17	%85	Çeviri Deneyimi	Yok	13	%65
Algılanan İngilizce Seviyesi	Başlangıç (A1-A2)	2	%10		Ödevler Dahilinde	5	%25
	İleri (C1-C2)	1	%5		Diğer	2	%10

Katılımcıların %85'i kadın, %15'i erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Yaşları 19-22 arasında değişen öğrencilerin yaş ortalaması 20'dir. Eğitim geçmişleri incelendiğinde, %70'inin Anadolu Lisesi mezunu olduğu, geri kalanların ise Yabancı Dil Ağırlıklı Lise (%10), İmam Hatip Lisesi (%10), Sosyal Bilimler Lisesi (%5) ve Açık Öğretim Lisesi (%5) gibi farklı lise türlerinden geldiği görülmektedir. Bu çeşitlilik, öğrencilerin çeviri eğitime farklı ön bilgi ve deneyimlerle başladıklarını göstermektedir. Öğrencilerin %65'i üniversite öncesinde herhangi bir çeviri deneyimine sahip değilken, sadece %15'i lise yıllarında veya kişisel girişimleriyle çeviriyle tanışmıştır. Bu durum, öğrencilerin çoğunluğunun çeviriyle sistemli ve akademik düzeyde ilk kez üniversite ortamında karşılaştığını göstermektedir.

Diğer taraftan uygulanan anketten elde edilen verilerine göre, öğrencilerin %80'i okuma ve %90'ı yazma becerilerinde orta düzey (B1-B2) hakimiyet gösterirken; dinleme becerisinde %60'ı orta düzey, konuşma becerisinde ise %45'i başlangıç, %45'i de orta düzey yetkinliğe sahip olduklarını belirtmiştir. Bu durum, çeviri faaliyetlerinde özellikle erek kültürde üretim aşamasında zorluk yaşanabileceğini göstermektedir.

Anketten elde edilen veriler, öğrencilerin çeviri sürecindeki güçlü ve gelişime açık yönlerini, çeviriye yaklaşımlarını ve stratejik tercihlerini ortaya koymaktadır. Anketlerinde öğrenciler %80'i “erek odaklı çeviri” ve yine %80'i “açıklama (açıklayıcı çeviri)” stratejilerini tercih ettiklerini belirtmiştir. Bu sonuç, henüz eğitimin başında olmalarına rağmen, öğrencilerin çoğunluğunun kaynak dile bağlı kalmaktansa hedef kitle için anlaşılır metin üretmeyi önceliklediklerini göstermektedir.

Öğrencilerin çeviri sürecinde en çok zorlandıkları alanlar sorulduğunda, %60'ı “kültürel ifadeleri aktarma”, %55'i “erek dilde akıcı metin oluşturma”, %50'si “terminoloji ve uzmanlık alanı bilgisi eksikliği”, %45'i “çeviri süresini yönetme”, %35'i “dilbilgisi kurallarını doğru uygulama” ve %35'i “kaynak metni tam olarak anlama” konusunda güçlük yaşadıklarını belirtmiştir. Bu sonuçlar, dil becerilerine dair öz değerlendirmele-riyle tutarlılık göstermekte ve çeviri eğitiminde odaklanılması gereken alanlar konusunda önemli ipuçları sunmaktadır.

Öğrencilerin çeviri zorluklarıyla nasıl başa çıktıkları sorulduğunda, %75'i “farklı kaynaklardan araştırma yaparım”, %70'i “hocalarıma danışırım”, %55'i “çeviri forumlarından yardım alırım”, %50'si “uzman görüşüne başvururum” ve %30'u da “benzer/paralel metinleri incelerim” yanıtlarını vermiştir. Bu veriler, öğrencilerin çeviri problemlerini çözmede çeşitli kaynakları kullandıklarını ve özellikle eğitimcilerden destek alma konusunda istekli olduklarını göstermektedir.

Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreci

Çalışmamızda kullanılan veri toplama araçları, çeviri eğitiminin başlangıç aşamasındaki öğrencilerin çeviri edinçlerini bütüncül perspektifle değerlendirmek için birbiriyle ilişkili ve tamamlayıcı bir sistem içinde tasarlanmıştır. Demografik bilgilerden çeviri stratejilerine, dilsel yetkinliklerden kültürel farkındalık-lara uzanan geniş bir veri yelpazesi sunan bu yapı, birinci sınıf öğrencilerinin mevcut durumunu, gelişim alanlarını ve potansiyellerini çok yönlü ortaya koymayı hedeflemektedir. Aşağıda ayrıntılı açıklanan her bir veri toplama aracı, araştırma amacımıza ulaşmamızı ve öğrencilerin çeviri edinç profillerine dair bütüncül bir anlayış geliştirmemizi sağlamaktadır.

Çalışmamızın veri toplama süreci, T.C. Bingöl Üniversitesi Rektörlüğü, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan alınan 33117789/204.01.07/206258 sayılı izin doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Etik kurul onayının ardından, araştırmanın uygulama aşamasına geçilmiştir. Veri toplama sürecinde öncelikle, birinci sınıf öğrencilerine araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmiş, gönüllü katılım formları imzalatılmıştır. Araştırmaya toplam 20 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Ardından, katılımcılara “Demografik Bilgi ve Çeviri Deneyimi Anketi” uygulanmıştır. Bu anket, öğrencilerin yaş, cinsiyet, mezun oldukları lise türü gibi demografik özelliklerinin yanı sıra, dil yetkinlikleri, çeviri deneyimleri ve çeviri yaklaşımlarını belirleme-ye yönelik sorular içermektedir. Sonrasında ise çeviri uygulaması gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin bireysel çeviri edinçlerini doğrudan değerlendirebilmek amacıyla, çeviri sürecinde yalnızca basılı sözlük kullanımına izin verilmiş; çeviri belleği, makine çevirisi ve çevrimiçi platformlar gibi teknolojik araçların kullanımı kısıt-lanmıştır. Bu kısıtlamayla beraber öğrencilerin salt bireysel çeviri edinçlerinin ve stratejilerinin daha net biçimde ortaya çıkarılmasını sağlanmıştır. Öğrencilere *The Language of Dreams: Cultural Interpretations of Dreaming* başlıklı 239 kelimelik İngilizce metin sunulmuş ve 60 dakika içinde Türkçeye çevirmeleri istenmiştir. Çeviri uygulamasının hemen ardından, öğrencilere çeviri sürecindeki deneyimlerini, karşılaştıkları zorlukları ve kullandıkları stratejileri değerlendirmeye yönelik “Çeviri Süreci Değerlendirme Anketi” uygulanmıştır. Bu üç aşamalı veri toplama süreci, öğrencilerin çeviri edinçlerinin farklı boyutlarını bütüncül bir yaklaşımla incelememize imkân tanımıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde nitel araştırma yaklaşımlarından betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Birinci sınıf öğrencilerinin erek metinleri, yukarıda detaylarıyla belirtilen ATA'nın Profesyonel Çeviri Değerlendirme Modelinden esinlenerek geliştirilen üç temel hata kategorisi çerçevesinde analiz edilmiştir.

Betimsel analiz süreci, sırasıyla dört aşamada gerçekleştirilmiştir:

1. Analiz çerçevesinin oluşturulması: ATA modelinden esinlenerek “dil kullanımı hataları”, “anlam aktarımı hataları” ve “kültürel ve işlevsel düzeyde çeviri hataları” kategorileri belirlenmiştir.

2. Verilerin işlenmesi: Öğrencilerin çevirileri incelenmiş, hatalar tespit edilmiş ve kategorilere göre sınıflandırılmıştır.
3. Bulguların tanımlanması: Tespit edilen hatalar, doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmuş, örnekler kaynak metinle karşılaştırmalı olarak verilmiştir.
4. Bulguların yorumlanması: Hatalar çeviribilim literatürü bağlamında değerlendirilmiş, olası nedenleri ve çeviri eğitime yönelik çıkarımlar tartışılmıştır.

Hata kategorileri ise şu şekilde analiz edilmiştir:

- Dil Kullanımı Hataları: Dilbilgisi, yazım, noktalama ve sözdizimi hataları incelenmiştir. Değerlendirmede TDK yazım kılavuzu ve dilbilgisi kuralları referans alınmıştır.
- Anlam Aktarımı Hataları: Kaynak metindeki anlamın erek metne doğru aktarılıp aktarılmadığı incelenmiştir. “Eksik çeviri”, “yanlış anlama”, “anlam kayması” gibi hatalar değerlendirilmiş, kaynak ve erek metin arasındaki anlam eşdeğerliği esas alınmıştır.
- Kültürel ve İşlevsel Düzeyde Hatalar: Kültürel öğelerin, deyimlerin ve kavramların erek kültüre uygun aktarımı incelenmiştir. Çevirinin erek kültürdeki kabul edilebilirliği ve işlevselliği değerlendirilmiştir.

Nihayetinde uygulama öncesi ve sonrası olmak üzere 2 anketten elde edilen veriler, öğrencilerin demografik özellikleri, deneyimleri, yaklaşımları ve süreç algıları hakkında profil oluşturmak için kullanılmıştır. Ayrıca, anket verileri ile çeviri ürünlerinin analizi arasındaki ilişkiler incelenerek, öğrencilerin algıları ile ortaya koydukları ürünler arasındaki tutarlılık değerlendirilmiştir.

Veri Toplama Araçları ve Uygulama Süreci

Çeviri Uygulaması Öncesi Uygulanan Demografik Bilgi ve Çeviri Deneyimi Anketi

Demografik bilgi ve çeviri deneyimi anketi, katılımcıların kişisel özellikleri, eğitim geçmişleri, dil yetkinlikleri ve çeviri deneyimlerine ilişkin veriler toplamak amacıyla tasarlanmıştır. Bu anket ile temel demografik bilgilerin (yaş, cinsiyet, mezun olunan lise türü vs.) yanı sıra, Mütercim Tercümanlık Bölümünü tercih nedenleri, mezuniyet sonrası hedefler, İngilizce dil yetkinlik düzeyleri ve çeviri süreçlerine dair öz değerlendirmeleri analiz edilmiştir. Anket nihayetinde elde edilen cevaplar, öğrencilerin çeviri edinçlerini şekillendiren temel faktörleri anlamamızı ve ürettikleri erek metinleri değerlendirirken göz önünde bulundurmanız gereken bireysel özellikleri tespit etmemize olanak sağlamıştır.

Çeviri Uygulamasında Kullanılan Kaynak Metin

Kaynak metnin seçiminde ATA'nın sertifikasyon sınavı önemli bir referans noktası oluşturmuştur. Seçilen metin, ileri düzey uzmanlık terminolojisi içermemekle birlikte, kültürel bağlamları anlama ve aktarma becerisi gerektirmektedir. Akademik üslupla yazılmış ancak genel okuyucuya da hitap eden bilgilendirici metin türü sayesinde, öğrencilerin hem akademik çeviri becerilerini hem de genel okuyucuya yönelik dil kullanımı yeteneklerini değerlendirmemiz mümkün olmuştur.

Çalışmamızın uygulama sürecinde öğrencilerin bireysel çeviri edinçlerini doğrudan değerlendirebilmek amacıyla, çeviri süreçlerinde teknolojik araçların kullanımına sınırlamalar getirilmiştir. Öğrencilere yalnızca basit sözlük kullanımına izin verilmiş; çeviri belleği, makine çevirisi, yapay zekâ destekli araçlar ve çevrimiçi platformlar gibi teknolojik yardımlar kısıtlanmıştır. Öğrenciler, hazırlık sınıfında edinmiş oldukları *Oxford Advanced Learner's Dictionary*'yi temel başvuru kaynağı olarak kullanmışlardır. Bu sınırlama, öğrencilerin bireysel çeviri edinçlerinin ve stratejilerinin daha net ortaya çıkarılmasını sağlamıştır. Teknoloji kullanımının bireysel farklılıklara göre değişkenlik gösterebileceği ve araştırma sonuçlarında tutarsızlıklara yol açabileceği düşünüldüğünde, bu kısıtlama araştırma verilerinin güvenilirliği açısından da önem taşımaktadır.

Birinci sınıf öğrencilerinin çeviri edinçlerini değerlendirmek amacıyla *The Language of Dreams: Cultural Interpretations of Dreaming* başlıklı 239 kelimelik kaynak metin kullanılmış ve çeviri için öğrencilere 60 dakika süre tanınmıştır. Bu metin, farklı kültürlerde rüyaların yorumlanma biçimlerini ele alan, kültürel öğeler açısından zengin bir içeriğe sahiptir. Mısır, Japon ve Yerli Amerikan kültürlerindeki rüya yorumlama geleneklerini anlatan kaynak metin, bu kültürle özgü kavramları barındırmakta ve farklı kültürel bağlamlara atıfta bulunmaktadır. Metnin içeriği ve yapısı, çeviri sürecinde kültürel aktarımın önemli rol oynamasını sağlayarak, öğrencilerin hem dilsel aktarım becerilerini hem de kültürel unsurları anlama ve aktarma yetkinliklerini değerlendirmemize olanak tanımaktadır.

Çeviri Uygulaması Sonrası Uygulanan Çeviri Süreci Değerlendirme Anketi

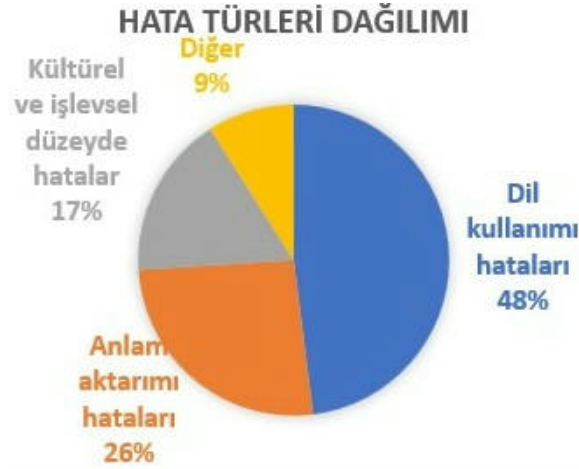
Çeviri uygulamasının hemen ardından, öğrencilere “Çeviri Süreci Değerlendirme Anketi” uygulanarak çeviri sürecinde karşılaştıkları zorluklar, kullandıkları stratejiler, kendi performanslarına ilişkin değerlendirmeleri ve çeviri hatalarına yönelik farkındalık düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çeviri sürecinin çok boyutlu doğasını yansıtacak şekilde tasarlanan bu anket, öğrencilerin çeviri edincine ilişkin bilişsel süreçlerini, karar verme mekanizmalarını ve öz farkındalıklarını ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Anketle, dilbilgisel yapılardan kültürel öğelere, yazım hatalarından çeviri stratejilerine kadar çok yönlü veri toplayarak, çeviri sürecinin hem dilsel hem de kültürel boyutlarını kapsamlı biçimde ele almayı amaçlanmıştır.

Anket sorularının yapılandırılmasında, çeviri edincinin dil ve kültür edinci gibi farklı bileşenleri göz önünde bulundurulmuş ve öğrencilerin bu edinç kategorilerine ilişkin öz değerlendirmelerini yansıtabilecekleri bir format oluşturulmuştur. Kaynak metindeki kültürel öğelerin çevirisinde kullanılan stratejilere odaklanan sorular, öğrencilerin çeviri sürecindeki yaklaşımlarını ve tercihlerini belirlemeye yöneliktir. Ayrıca, belirli cümle ve paragrafların çevirisinde yaşanan zorlukların sorgulanması, çeviri sürecinde karşılaşılan spesifik problemleri tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Hazırlanan anket, öğrencilerin çeviri performanslarını değerlendirmenin yanı sıra, çeviri sürecine dair üst-bilişsel farkındalıklarını da ölçmeyi hedeflemektedir. Öğrencilerin kendi güçlü ve zayıf yönlerini tanımlayabilmeleri, karşılaştıkları zorlukları analiz edebilmeleri ve gelişim alanlarını belirleyebilmeleri, çeviri eğitiminin etkinliğini artırmak için değerli veriler sunmaktadır. Veri toplama sürecinin tamamlanmasıyla elde edilen tüm veriler dijital ortama aktarılmış ve analiz edilmiştir. Her öğrenciye “S” harfiyle başlayan bir katılımcı kodu verilmiş ve anketler ile erek metinlerden elde edilen veriler bu kodlar üzerinden eşleştirilmiştir. Sürecin her aşamasında bilimsel araştırma etiği ilkelerine uyulmuş; katılımcıların gönüllülüğü ve kişisel bilgilerinin gizliliği güvence altına alınmıştır.

Bulgular

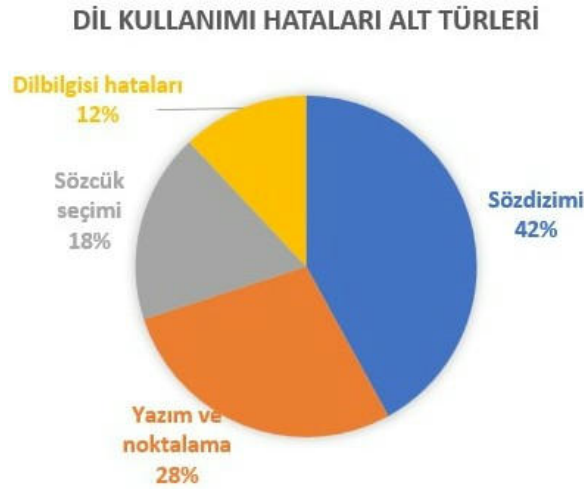
Bu bölümde, birinci sınıf öğrencilerinin *The Language of Dreams: Cultural Interpretations of Dreaming* başlıklı metni Türkçeye çevirirken ortaya çıkan hatalar ve deneyimleri incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Durum çalışması olarak tasarlanan araştırmada, bulgular 20 öğrencinin özel durumuna özgüdür ve amaç istatistiksel genelleme değil, durumu derinlemesine anlamaktır. Öğrencilerin deneyimleri ve öz değerlendirmeleri “Çeviri Süreci Değerlendirme Anketi” ile toplanmıştır. Bu veriler, hataların olası nedenleri ve yaşanan zorlukların anlaşılması için ipuçları sunmaktadır. Aşağıdaki grafik, tespit edilen hata türlerinin dağılımını göstermektedir:

Şekil 1*Öğrencilerin Erek Metinlerinde Tespit Edilen Hata Türlerinin Dağılımı*

Betimsel analiz süreci, önceki bölümde açıklandığı gibi dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu yaklaşım, çeviri sürecinin karmaşık doğasını anlamak ve çeviri eğitiminde odaklanılması gereken alanları belirlemek için değerli veriler sağlamıştır.

Dil Kullanımı Hataları

Dil kullanımı hataları, öğrencilerin erek metinlerinde en sık rastlanan hata türüdür. Bu hataların alt kategorilere göre dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmektedir:

Şekil 2*Dil Kullanımı Hatalarının Alt Kategorilere Göre Dağılımı*

Analizde toplam 142 dil kullanımı hatası tespit edilmiş olup, bu sayı tüm hataların %48'ine karşılık gelmektedir. Ortaya çıkan dağılım incelendiğinde, %42 sözdizimi, %28 yazım ve noktalama, %18 sözcük seçimi ve %12 dilbilgisi hataları olduğu görülmektedir. Bu veriler, öğrencilerin en çok sözdiziminde zorlandıklarını göstermekte ve anket sonuçlarındaki “uzun cümleleri Türkçeye aktarmada zorlanma” (%50) yanıtıyla örtüşmektedir. Kalan %9'luk hatalar ise çevirmen kimliğinin görünürlüğü, tutarlılık sorunları ve metin dışı faktörlerle ilgilidir.

Demografik anket verileri, öğrencilerin dil yetkinliği ile hata türleri arasında ilişki olduğunu göstermektedir. İngilizce okuma (%75) ve yazma (%85) becerilerini orta düzeyde (B1-B2) değerlendiren öğrencilerde sözdizimi ve sözcük seçimi hataları daha yaygındır. Yabancı dil ağırlıklı eğitim almış öğrencilerin (%30)

metinlerinde yazım ve noktalama hataları daha az olsa da sözdizimi hataları benzer oranda görülmektedir. Bu durum, dil yetkinliği yüksek öğrencilerin bile kaynak dil odaklı düşünme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin çeviri öncesi ankette belirttikleri “dilbilgisi ve kelime bilgisi eksikliği” (%55) ile çeviri sonrası ankette işaretledikleri “uzun cümleleri Türkçeye aktarmada zorlanma” (%65) yanıtları, çeviri süreçlerine ilişkin farkındalıklarının geliştiğini göstermektedir.

Aşağıda, öğrencilerin çevirilerinde tespit edilen dil kullanımı hatalarına ilişkin seçilen karakteristik örnekler ve bu örneklerin çeviri öncesi ve sonrası anketlerle ilişkisi tablo halinde sunulmaktadır:

Tablo 3

Hata Analizi Neticesinde “Dil Kullanımı Hatalarına” Yönelik Örnekler

Hata Türü	Katılımcı Kodu	Kaynak Metin	Erek Metin	Hata Analizi	Çeviri Uygulaması Öncesi Anket ilişkisi
Sözdizimi Hatası	S7	Dreams have fascinated people across cultures for millennia, serving as windows into the subconscious mind.	Rüyalar, bilinçaltı zihnine açılan pencereler olarak hizmet ederek, binlerce yıldır kültürler boyunca insanları büyülemiştir.	“Olarak hizmet ederek” ifadesi gereksiz tekrara yol açmış, “kültürler boyunca” ifadesi Türkçede doğal ve dolayısıyla doğal akışa uygun değildir.	Öğrenci, dil becerilerini orta düzeyde (B1-B2) değerlendirmiş ve “erek odaklı çeviri” stratejisini kullandığını belirtmiştir.
Sözdizimi Hatası	S1	Many tribes use dream catchers handmade hoops with a net pattern hung above beds to catch bad dreams while letting good ones pass through.	Birçok kabile, yatakların üzerinde asılı duran, kötü rüyaları yakalarken iyi olanların geçmesine izin veren, ağ desenli el yapımı çemberler olan rüya kapanları kullanırlar.	Uzun sıfat tamlamaları cümlenin anlaşılabilirliğini zorlaştırmış, özne-yüklem uyumsuzluğu oluşmuştur.	Öğrenci, “kaynak metni okuma ve anlama” stratejisini kullandığını ve “dilbilgisi kurallarını doğru aktarma” konusunda zorlandığını belirtmiştir.
Yazım ve Noktalama Hatası	S13	The Japanese word for dream is ‘yume,’ which means both night dreams and future hopes.	Japonca’da rüya kelimesi ‘yume’dir, hem gece rüyaları hemde gelecek umutları anlamına gelir.	“Japonca’da” kelimesinde kesme işareti hatalı kullanılmış, ayrıca “hem de” bağlacı bitişik yazılmıştır.	Öğrenci, ankette “okuma” becerisini orta düzeyde (B1-B2), “yazma” becerisini ise orta düzeyde (B1-B2) değerlendirmiş ve “ana fikri aktarmada” zorlandığını belirtmiştir.
Noktalama ve Sözdizimi Hatası	S12	In ancient Egypt, dream temples (called ‘Serapeums’) were built where people would go to sleep in hopes of receiving dreams that could heal their illnesses.	Antik Mısır’da, insanların hastalıklarını iyileştirebilecek rüyalar alma umuduyla uyumak için gittikleri, rüya tapınakları (Serapeion adı verilen) inşa edilmiştir.	Parantez içi açıklamanın konumlandırılması ve virgül kullanımı hatalıdır. Cümlenin öge dizilişi, kaynak dil olan İngilizcenin etkisinde kalmıştır.	Öğrenci, “kaynak metne sadık kalma” konusunda zorlandığını belirtmiştir.
Öge Eksikliği ve Sözcük Seçimi Hatası	S15	These different cultural interpretations remind us that dreams connect us not only to our inner selves but also to our shared humanity.	Bu farklı kültürel yorumlar, rüyaların bizi sadece iç benliğimize değil, aynı zamanda ortak insanlığımıza bağladığını hatırlatır.	“Remind us that” ifadesindeki “bize” sözcüğü çeviride atlanmıştır. “İç benliğimize” ifadesi, sözcüğü sözcüğüne çeviridir.	Öğrenci, “kültürel öğeleri uygun bir şekilde aktarma” konusunda zorlandığını ve “erek odaklı çeviri” stratejisi kullandığını belirtmiştir.

Tablodaki örnekler, öğrencilerin %65'inin “kaynak metni okuma ve anlama” stratejisini öncelikli kullandıklarını belirtmelerine rağmen, en yaygın hatanın sözdizimi hatası olduğunu göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin kaynak metni anlamaya odaklanırken, erek metni yapılandırmada yeterli strateji geliştiremediklerini ortaya koymaktadır.

Çeviri sonrası ankette öğrencilerin %75'i çevirilerini dil edinci açısından “yeterli”, %5'i ise “çoğunlukla Türkçenin doğal yapısına uygun” olarak değerlendirmiştir. Ancak analizler, bu öz değerlendirmelerin gerçek performansla örtüşmediğini göstermektedir. Örneğin, S15 kodlu katılımcının “doğal yapıya uygun” olarak değerlendirdiği çevirisinde önemli sözdizimi ve bağdaşıklık hataları tespit edilmiştir.

Hazırlık eğitiminde yüksek başarı (81-90 arası) gösteren öğrencilerin (%25) erek metinlerinde dil kullanımı hataları daha azdır. Örneğin, S8 kodlu öğrencinin metninde dilbilgisi hatalarından ziyade kültürel aktarım hataları görülmüştür. Bu bulgu, dil yetkinliği ile çeviri edinci arasındaki ilişkiyi göstermekle birlikte, dil yetkinliğinin tek başına yeterli olmadığını ortaya koymaktadır.

Çeviri sonrası ankette, öğrencilerin %30'u “Türkçede akıcı ifade oluşturma” ve %30'u “kelime hazinesi” konularını geliştirmek istediklerini belirtmiştir. Bu öz değerlendirme, dil kullanımı hatalarının farkında olduklarını göstermektedir. Özellikle sözdizimi hataları fazla olan S7 ve S13 kodlu katılımcıların “Türkçede akıcı ifade oluşturmaya” geliştirmek istemeleri, öz farkındalıklarının geliştiğini göstermektedir.

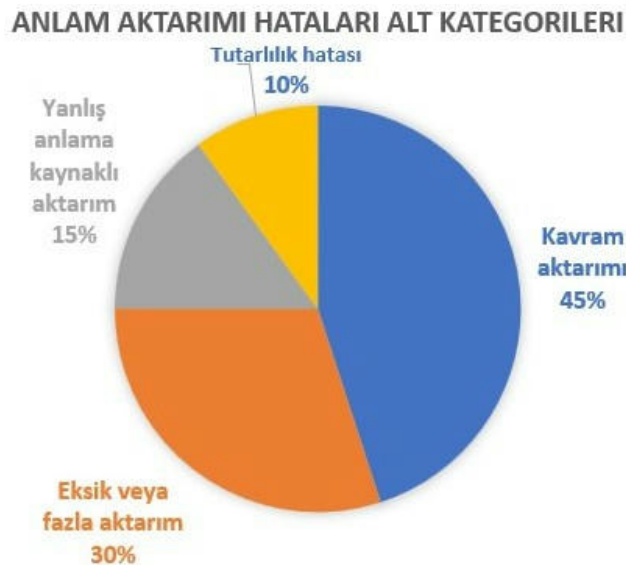
Diğer taraftan basılı sözlük kullanımı ile dil hataları arasında da ilişki tespit edilmiştir. Ankette basılı sözlük tercih edeceklerini beyan eden öğrencilerin (%10) çevirilerinde sözcük seçimi hataları daha azdır. Buna karşılık, çevrimiçi sözlük veya yapay zekâ destekli araçları tercih eden öğrencilerin (%80) çevirilerinde eşdizimlilik ve bağlamsal uygunluk hataları daha fazladır. Bu bulgu, öğrencilerin dijital kaynaklardan elde ettikleri çevirileri eleştirel değerlendirme ve erek dilin doğal kullanımına uyarlama becerilerinin henüz gelişmekte olduğunu göstermektedir.

Anlam Aktarımı Hataları

Anlam aktarımı hataları, öğrencilerin erek metinlerinde ikinci sırada en sık karşılaşılan hata türüdür. Alt kategorilere göre dağılım aşağıdaki grafikte gösterilmektedir:

Şekil 3

Anlam Aktarımı Hatalarının Alt Kategorilere Göre Dağılımı

Analizde toplam 78 anlam aktarımı hatası tespit edilmiş olup, bu sayı tüm hataların %26'sını oluşturmaktadır. Dağılım incelendiğinde, %45 kavram aktarımı, %30 eksik veya fazla aktarım, %15 yanlış anlama ve %10 bağdaşıklık ve tutarlılık hataları görülmektedir. Bu veriler, öğrencilerin en çok kavram aktarımında zorlandıklarını göstermekte ve anket sonuçlarındaki “terim ve kavramların karşılıklarını bulmada zorlanma” (%60) yanıtıyla da örtüşmektedir.

Demografik anket verilerine göre, öğrencilerin %85'i daha önce profesyonel çeviri deneyimi yaşamamıştır. Bu deneyimsizlik, kavram aktarımı hatalarının yüksek oranda görülmesinde etkili olabilir. Okuma becerisini ileri düzeyde (C1-C2) değerlendiren öğrencilerin (%15) çevirilerinde yanlış anlama kaynaklı hatalar daha azdır, bu da kaynak metni anlama becerisinin anlam aktarımı hatalarını azaltmada önemli olduğunu göstermektedir.

Çeviri öncesi ankette öğrencilerin %50'si kaynak metni okuma ve anlama stratejisini “sıklıkla” tercih ettiklerini belirtmiştir. Ancak çeviri sonrası ankette %60'ı “terim ve kavramların karşılıklarını bulmada” zorlandıklarını ifade etmiştir. Bu durum, öğrencilerin sözlük kullanma stratejilerinin henüz etkili olmadığını göstermektedir. Öğrencilerin %75'i anketlerinde elektronik veya çevrimiçi sözlükler kullanacaklarını beyan ederken, yalnızca %10'u basılı sözlüklere başvuracağını beyan etmiştir. Bu tercih, özellikle kültürel ve alana özgü terimlerin çevirisinde hataların oluşmasına zemin hazırlayabilir.

Aşağıdaki tabloda, tespit edilen anlam aktarımı hatalarına ilişkin örnekler ve bunların anketlerle ilişkisi sunulmuştur:

Tablo 4

Hata Analizi Neticesinde “Anlam Aktarımı Hatalarına” Yönelik Örnekler

Hata Türü	Katılımcı Kodu	Kaynak Metin	Erek Metin	Hata Analizi	Çeviri Uygulaması Öncesi Anket İlişkisi
Kavram Aktarımı Hatası	S5	Native American dreamcatchers are perhaps the most familiar dream artifact in Western culture.	Yerli Amerikan rüya kapanları, belki de Batı kültüründeki en tanıdık rüya eseridir.	“Dream artifact” kavramı “rüya eseri” olarak çevrilmiş, ancak buradaki “artifact” kelimesi “kültürel nesne” veya “el yapımı ürün” anlamında kullanılmaktadır.	Öğrenci, İngilizce kelime hazinesini “orta düzeyde (B1-B2)” olarak değerlendirmiş ve çeviri sonrası uygulanan ankette “terim ve kavramların karşılıklarını bulma” konusunda zorlandığını belirtmiştir.
Eksik Aktarım Hatası	S9	The Chinese believe that dreams can be prophetic, revealing future events or providing guidance from ancestors.	Çinliler, rüyaların gelecekteki olayları ortaya çıkararak kehanet olabileceğine inanırlar.	“Providing guidance from ancestors” (atalardan rehberlik sağlama) kısmı çeviride tamamen atlanmış, böylece kaynak metindeki önemli bir kültürel öğe aktarılmamıştır.	Öğrenci, “kaynak metni okuma ve anlama” stratejisini kullandığını belirtmiş ancak çeviri sonrası uygulanan ankette “kültürel öğeleri aktarma” hususunda zorlandığını ifade etmiştir.
Yanlış Anlama Kaynaklı Hata	S3	In ancient Egypt, dream temples (called ‘Serapeums’) were built where people	Antik Mısır’da, “Serapeums” olarak adlandırılan ve insanların hastalıklarını	“In hopes of receiving dreams” ifadesi “görebilmek için” olarak çevrilmiş, ancak burada “almak/erişmek” anlamındaki	Öğrenci, “okuma” becerisini “orta düzeyde (B1-B2)” olarak değerlendirmiş ve

Hata Türü	Katılımcı Kodu	Kaynak Metin	Erek Metin	Hata Analizi	Çeviri Uygulaması Öncesi Anket İlişkisi
Bağdaşıklık ve Tutarlılık Hatası	S17	would go to sleep in hopes of receiving dreams that could heal their illnesses.	iyileştirebilecek rüyalar görebilmek için uyumaya gittikleri rüya tapınakları inşa edildi.	“receiving” kelimesi yanlış anlaşılmıştır.	çeviri sonrası uygulanan ankette kaynak metindeki bazı ifadeleri tam olarak anlayamadığını belirtmiştir.
		These different cultural interpretations remind us that dreams connect us not only to our inner selves but also to our shared humanity.	Bu farklı kültürel yorumlamalar bizlere rüyaların bizleri sadece iç benliğimize değil, ortak insanlık anlayışımıza da bağladığını anımsatıyor.	“Shared humanity” kavramı “ortak insanlık anlayışımız” olarak çevrilmiştir. Ancak bu çeviri, kaynak metindeki “ortak insanlık değerlerimiz/ kökenimiz” anlamını tam olarak yansıtmamakta ve metindeki bağdaşıklık zayıflatmaktadır.	Öğrenci, “dilbilgisi ve kelime bilgisi eksikliği” nedeniyle zorlandığını belirtmiş ve çeviri sonrası uygulanan ankette “Türkçede akıcı bir metin oluşturma” konusunda zorlandığını ifade etmiştir.
Yanlış Anlama Kaynaklı Hata	S11	In Japan, dreams are seen as important tools for self-understanding.	Çin’de rüyalar, birini anlamak için önemli araç olarak görülür.	“Japan” (Japonya) kelimesi “Çin” olarak yanlış çevrilmiştir. Ayrıca “self-understanding” (kendini anlama) ifadesi “birini anlama” olarak yanlış aktarılmıştır.	Öğrenci, demografik ankette “kaynak metni okuma ve anlama” stratejisini kullandığını ve “dilbilgisi ve kelime bilgisi eksikliği” yaşadığını belirtmiştir.

Tablodaki örnekler, öğrencilerin %80’inin erek odaklı çeviri yaptıklarını belirtmelerine rağmen, anlam aktarımında önemli hatalar yaptıklarını göstermektedir. Çeviri sonrası ankette öğrencilerin %40’ı “kaynak metindeki bazı ifadeleri tam olarak anlayamadıklarını” belirtmiştir. Örneğin, S3 kodlu katılımcının *receiving dreams* ifadesini yanlış anlaması, kaynak dildeki ifadeleri doğru yorumlama zorluğunu göstermektedir. Bu durum, temel düzeyde bile olsa çeviri eğitiminin, anlam aktarımında tutarlılık sağlama becerisi üzerinde olumlu etkisi olduğunu göstermektedir.

Çeviri sonrası ankette, öğrencilerin %35’i “kelime hazinesi” ve %30’u “Türkçede akıcı ifade oluşturma” becerilerini geliştirmek istediklerini belirtmiştir. Bu durum, anlam aktarımı hatalarının farkında olduklarını göstermektedir. Özellikle kavram aktarımı hataları fazla olan S5 ve S17 kodlu katılımcıların bu becerileri geliştirmek istemeleri, öz farkındalıklarının geliştiğini göstermektedir.

Çeviri uygulaması öncesi hazırlık stratejileri ile anlam aktarımı hataları arasındaki ilişki de dikkat çekici başka bir husustur. Öğrencilerin %25’i çeviri öncesinde “farklı kaynaklardan araştırma yaparım” stratejisini benimsediğini belirtmiştir. Bu bulgu, çeviri öncesi hazırlık stratejilerinin anlam aktarımı hatalarını azaltmada etkili olduğunu göstermektedir. Analizler, öğrencilerin kaynak metni doğru anlama, kültürel öğeleri ve terimleri uygun şekilde aktarma konularında desteklenmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. Çeviri eğitiminde kültürel farkındalık, terim yönetimi ve hazırlık stratejilerine ağırlık verilmesi, çeviri yetkinliklerini olumlu etkileyecek bir etkidir.

Kültürel ve İşlevsel Düzeyde Çeviri Hataları

Kültürel ve işlevsel düzeyde çeviri hataları, öğrencilerin erek metnlerinde üçüncü sırada en sık karşılaşılan hata türüdür. Alt kategorilere göre dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmektedir:

Şekil 4

Kültürel ve İşlevsel Düzeyde Çeviri Hatalarının Alt Kategorilere Göre Dağılımı

Analizde toplam 52 kültürel ve işlevsel düzeyde hata tespit edilmiştir. Bu sayı tüm hataların %17'sini oluşturmaktadır. Dağılım incelendiğinde, %48 kültürel öğelerin aktarımı, %32 bağlamsal aktarım, %15 metin türü uygunluğu ve %5 erek kültür normlarına uygunluk hataları görülmektedir. Bu veriler, öğrencilerin en çok kültürel öğelerin aktarımında zorlandıklarını göstermekte ve anket sonuçlarındaki “kültürel öğeleri aktarma” zorluğu (%40) yanıtıyla örtüşmektedir. Üç ana hata kategorisi (dil kullanımı %48, anlam aktarımı %26 ve kültürel ve işlevsel düzey %17) toplam hataların %91'ini oluşturmaktadır.

Demografik anket verileri, kültürel hatalar ile kültürlerarası deneyimler arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Lisede “yabancı dil ağırlıklı eğitim” alan öğrencilerin (%30) çevirilerinde kültürel öğelerin aktarımı hataları daha azdır. Bu bulgu, yabancı dil eğitiminin yoğunluğunun kültürel öğelerin çevirisinde önemli bir etken olduğunu göstermektedir.

Çeviri öncesi ve sonrası anketlerde öğrencilerin %40'ı “kültürel ifadeleri çevirmede/aktarmada” zorlandıklarını belirtmiştir. Bu örtüşme, öğrencilerin çeviri süreçlerine ilişkin farkındalıklarının yüksek olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin %25'i “farklı kaynaklardan araştırma yaparım” stratejisini benimsediğini belirtmiş olsa da bu stratejinin kültürel hataları önlemede tam etkili olmadığı görülmüştür. Bu durum, öğrencilerin kültürel araştırma becerilerini ve elde ettikleri bilgileri çeviri sürecine entegre etme yetkinliklerini henüz geliştirme aşamasında olduklarını göstermektedir.

Aşağıdaki tabloda, tespit edilen kültürel ve işlevsel düzeydeki hatalara ilişkin örnekler ve bunların anketlerle ilişkisi sunulmaktadır:

Tablo 5

Hata Analizi Neticesinde “Kültürel ve İşlevsel Düzeyde Çeviri Hatalarına” Yönelik Örnekler

Hata Türü	Katılımcı Kodu	Kaynak Metin	Erek Metin	Hata Analizi	Çeviri Uygulaması Öncesi Anket İlişkisi
Kültürel Öğelerin Aktarımı Hatası	S2	Many tribes use dream catchers handmade hoops with a net pattern	Birçok kabile, kötü rüyaları yakalamak ve iyi rüyaların geçmesine izin vermek	“Dream catchers” terimi “hayal yakalayıcılar” olarak çevrilmiştir. Ancak Türkçede bu kültürel nesne için yaygın	Öğrenci, demografik ankette “dilbilgisi ve kelime bilgisi eksikliği” nedeniyle

Hata Türü	Katılımcı Kodu	Kaynak Metin	Erek Metin	Hata Analizi	Çeviri Uygulaması Öncesi Anket İlişkisi
İşlevsel Aktarım Hatası	S18	hung above beds to catch bad dreams while letting good ones pass through.	için yatakların üzerinde asılı ağ desenli el yapımı çemberler olan hayal yakalayıcılar kullanır.	olarak kullanılan terim “rüya kaparı”dır. “Hayal yakalayıcı” terimi, erek kültürde bu nesnenin işlevini ve kültürel anlamını doğru yansıtmamaktadır.	zorlandığını belirtmiş ve çeviri sonrası ankette “Dream catchers” terimini Türkçeye uygun şekilde aktarmakta zorlandığını ifade etmiştir.
		In Freudian psychology, dreams are seen as expressions of repressed desires and unresolved conflicts from our waking lives.	Freud psikolojisinde, rüyalar, uyanık hayatlarımızdan bastırılmış arzuların ve çözülmemiş çatışmaların ifadeleri olarak görünmektedir.	“Are seen as” ifadesi “görünmektedir” olarak çevrilmiş, ancak bu çeviri kaynak metnin işlevini tam olarak karşılamamaktadır. Doğru çevirisi “görülme”/ kabul edilmektedir” olmalıdır. Ayrıca “Freudian psychology” teriminin “Freud psikolojisi” yerine “Freudyen psikoloji” olarak çevrilmesi gerekirdi.	Öğrenci, demografik ankette “dilbilgisi ve kelime bilgisi eksikliği” nedeniyle zorlandığını belirtmiş ve çeviri sonrası ankette “sıfat tamlamalarını Türkçeye aktarmada zorlandığını” ifade etmiştir.
Metin Türüne Uygunluk Hatası	S10	The Japanese word for dream is ‘yume,’ which means both night dreams and future hopes.	Japonca’da rüya kelimesi ‘yume’dir ve bu kelime hem gece rüyalarını hem de gelecek hayallerinizi ifade eder.	Bilgilendirici bir metinde kullanılan “hayallerinizi” ifadesi, ikinci şahıs kipi kullandığı için metin türüne uygun değildir. Bilgilendirici bir metinde nesnel bir dil kullanılması ve “gelecek hayalleri/umutları” şeklinde ifade edilmesi gerekirdi.	Öğrenci, demografik ankette “dilbilgisi ve kelime bilgisi eksikliği” nedeniyle zorlandığını belirtmiş ve çeviri sonrası ankette “kelimenin çift anlamlılığını aktarmada zorlandığını” ifade etmiştir.
Erek Kültür Normlarına Uygunluk Hatası	S3	In ancient Egypt, dream temples (called ‘Serapeums’) were built where people would go to sleep in hopes of receiving dreams that could heal their illnesses.	Antik Mısır’da, ‘Serapeums’ olarak adlandırılan ve insanların hastalıklarını iyileştirebilecek rüyalar görebilmek için uyumaya gittikleri rüya tapınakları inşa edildi.	“Serapeums” teriminin İngilizce yazımı korunmuş ve tırnak içinde verilmiştir. Türkçede yabancı kökenli terimlerin yazımında genellikle Türkçe ses yapısına uyarlanması tercih edilir. “Serapeum tapınakları” veya “Serapeum” şeklinde aktarılması daha uygun olurdu.	Öğrenci, demografik ankette “kültürel ifadeleri çevirmede” zorlandığını belirtmiş ve çeviri sonrası ankette “uzun cümleleri Türkçeye aktarmada zorlandığını” ifade etmiştir.
Kültürel Referans Hatası	S14	The Chinese believe that dreams can be prophetic, revealing future events or providing guidance from ancestors.	Çinliler, rüyaların kehanet olabileceğine, gelecekteki olayları ortaya çıkarabileceğine veya tanrılardan rehberlik sağlayabileceğine inanırlar.	Kaynak metinde “ancestors” (atalar) olarak belirtilen kültürel referans, “tanrılar” olarak yanlış çevrilmiştir. Bu, Çin kültüründeki ata kültürünün yanlış yorumlanmasıdır.	Öğrenci, demografik ankette “kültürel ifadeleri çevirmede” zorlandığını belirtmiş ve çeviri sonrası ankette “yabancı kelimelerin Türkçe yazımında

Hata Türü	Katılımcı Kodu	Kaynak Metin	Erek Metin	Hata Analizi	Çeviri Uygulaması Öncesi Anket İlişkisi
					zorlandığını” ifade etmiştir.

Tablodaki örnekler, öğrencilerin %40'ının kültürel ifadeleri çevirmede zorlandıklarını belirtmelerine rağmen, yalnızca %25'inin “farklı kaynaklardan araştırma yaparım” stratejisini benimsediğini göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin kültürel bilgi eksikliklerinin farkında olmalarına rağmen, bu eksikliği gidermek için yeterli çaba göstermediklerini veya etkili araştırma stratejileri geliştiremediklerini düşündürmektedir.

Çeviri sonrası ankette öğrencilerin %55'i çevirilerini “kültürel edinç açısından yeterli” olarak değerlendirmiştir. Ancak analizler, bu öz değerlendirmelerin gerçek performansla örtüşmediğini göstermektedir. Örneğin, S2, S10, S18, S3 ve S14 katılımcı kodlu öğrencilerin çevirilerinde, “yeterli” değerlendirmelerine rağmen, kültürel öğelerin aktarımıyla ilgili önemli hatalar tespit edilmiştir. Diğer taraftan lisede yabancı dil ağırlıklı program mezunu öğrencilerin (%25) çevirilerinde metin türüne uygunluk hataları daha azdır. Bu bulgu, yoğun yabancı dil eğitimi alan öğrencilerin metin türleri ve dil kullanım bağlamları konusunda daha kapsamlı bilgi ve deneyim edindiklerini göstermektedir.

Çeviri sonrası ankette, öğrencilerin %35'i “kelime hazinesi” ve %30'u “Türkçede akıcı ifade oluşturma” becerilerini geliştirmek istediklerini belirtmiştir. Bu öz değerlendirme, öğrencilerin öncelikle dil becerilerine odaklandıklarını göstermektedir. Ankette “kültürel bilgi” seçeneği bulunmamasına rağmen, çevirilerde tespit edilen kültürel hatalar bu alanda da belirgin bir gelişim ihtiyacı olduğunu ortaya koymaktadır. Öte yandan öğrencilerin %75'i anketlerinde “çevrimiçi sözlükler” tercih ettiklerini beyan etmelerine rağmen, çevirilerinde kültürel öğelerin aktarımı hataları önemli düzeydedir. Bu durum, yalnızca sözlük kullanımının kültürel ve işlevsel düzeydeki hataları azaltmada yeterli olmadığını göstermektedir.

Kültürel ve işlevsel düzeydeki hatalar, çeviri eğitiminde odaklanılması gereken önemli bir alandır. Analizler, öğrencilerin kültürel öğeleri erek kültüre uygun aktarma, işlevselliği koruma, metin türüne uygun dil kullanımı ve erek kültür normlarını gözetme konularında desteklenmeleri gerektiğini göstermektedir. Çeviri eğitiminde kültürlerarası yetkinlikleri artıracak, metin türlerine duyarlı yaklaşımlar geliştirecek ve kültürel araştırma becerilerini güçlendirecek uygulamalara ağırlık verilmesi, çeviri yetkinliklerinin gelişimini olumlu etkileyecektir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, çeviri eğitimi alan birinci sınıf öğrencilerinin çeviri süreçleri çeviribilim araştırmaları temelinde değerlendirilmiştir. Hata analizi yoluyla, öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar sistematik biçimde ortaya konmuş ve çeviri eğitiminin ilk aşamalarında kullanılabilecek öğretim stratejileri için öneriler geliştirilmiştir.

Öğrencilerin çeviri edinçleri, ATA modelinden esinlenerek geliştirilen üç temel kategori çerçevesinde değerlendirilmiştir. Betimsel analiz sonucunda, hataların %48'inin dil, %26'sının anlam aktarımı ve %26'sının kültürel ve işlevsel düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin en çok dilsel düzeyde zorlandıklarını, bunu anlam aktarımı ve kültürel ve işlevsel düzeydeki zorlukların izlediğini göstermektedir.

Dil kullanımında %42 oranla sözdizimi hataları en sık karşılaşılan alt kategoridir. Bu durum, öğrencilerin kaynak metindeki yapıyı aktarırken erek dilin doğal sözdizimsel özelliklerini yeterince dikkate almadıklarını göstermektedir. Nord'un biçimsel hatalar kategorisiyle örtüşen bu bulgular, kaynak metin odaklı düşünmenin, erek dilde doğal ve akıcı metin oluşturmaya engellediğini ortaya koymaktadır. Ankette “uzun cümleleri Türkçeye aktarmada zorlanma” yanıtının %65 oranında işaretlenmesi bu tespiti desteklemektedir.

Anlam aktarımı hatalarında kavram aktarımı hataları %45 oranıyla öne çıkmaktadır. Bu durum, öğrencilerin terminoloji yönetimi konusunda desteğe ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Cheong'un (2007, ss.

59-60) vurguladığı, çeviri değerlendirmesinin yüzeysel hata analizinin ötesine geçmesi gerekliliği burada önem kazanmaktadır. Öğrencilerin %60'ının “terim ve kavramların karşılıklarını bulmada zorlandıklarını” belirtmeleri, bu ihtiyacın farkında olduklarını göstermektedir.

Kültürel ve işlevsel düzeyde, kültürel öge aktarım hataları %48 oranındadır. Bu bulgu, Bassnet'in (2002, s. 34) vurguladığı, çevirinin salt dilsel aktarım değil, kültürlerarası iletişimin ayrılmaz bir parçası olduğu gerçeğini hatırlatmaktadır. Öğrencilerin kültürel aktarım zorlukları, çeviri eğitiminde kültürlerarası yetkinliğin geliştirilmesine daha fazla önem verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Dikkat çekici bulgulardan biri, öğrencilerin algıladıkları çeviri stratejileri ile gerçek performansları arasındaki tutarsızlıktır. Katılımcıların %80'i “erek odaklı çeviri” stratejisini benimsediklerini belirtmelerine rağmen, analizler kaynak metne bağlı kalma eğiliminin daha baskın olduğunu göstermiştir. Bu durum, Robinson'un (2019, s. 24) çevirinin yorumlayıcı ve yaratıcı bir eylem olduğu görüşüyle örtüşmekte ve öğrencilerin bu yaratıcı süreci henüz içselleştiremediklerini düşündürmektedir.

Demografik veriler ile çeviri hataları ilişkisi değerlendirildiğinde, eğitim geçmişinin çeviri performansını etkilediği görülmüştür. Lisede yabancı dil ağırlıklı eğitim alan öğrencilerin (%25), diğer öğrencilere kıyasla metin türüne uygunluk konusunda daha az hata yaptıkları tespit edilmiştir. Bu bulgu, çeviri hatalarının eğitim deneyimiyle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Ayrıca, çeviri öncesi hazırlık stratejileri ile anlam aktarımı hataları arasında ters orantılı bir ilişki gözlemlenmiştir. Çeviri öncesi ankette “araştırma yapma” ve “benzer metinleri inceleme” gibi hazırlık stratejilerini tercih edeceklerini beyan eden öğrencilerin daha başarılı olması, çeviri eğitiminde bu stratejilerin öğretilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Araştırmada, öğrencilerin dilsel performanslarını değerlendirirken öz eleştirel yaklaşılabildikleri, ancak kültürel aktarım yetkinliklerini değerlendirirken aşırı iyimser oldukları gözlemlenmiştir. Katılımcıların %70'i çevirilerini “kültürel edinç açısından yeterli” olarak değerlendirirken, analizler önemli kültürel aktarım hataları olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, öğrencilerin kültürlerarası çeviri yetkinliklerini değerlendirmede henüz yeterli eleştirel bakış açısı geliştiremediklerini ortaya koymaktadır.

Elde edilen bulgulara dayanarak, çeviri eğitiminin ilk aşamalarında aşağıdaki öğretim stratejileri önerilebilir:

- Sözdizimi hatalarının yüksek oranı dikkate alındığında, Türkçe dilbilgisi, sözdizimi, metin üretimi ve yabancı dil yetkinliğinin geliştirilmesine öncelik verilmelidir.
- Kavram aktarımı hatalarının yaygınlığı göz önüne alındığında, öğrencilere etkili sözlük kullanımı, kavram araştırma teknikleri ve alana özgü terminoloji bilgisi konularında eğitim verilmelidir.
- Kültürel öğelerin aktarımındaki hatalar, çeviri eğitiminin kültürel boyutunun zenginleştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Öğrencilerin kültürel araştırma yöntemlerini keşfetmeleri ve kültürel unsurların aktarımında tecrübe kazanmaları için uygulamalı çalışmalar tasarlanmalıdır.
- Araştırmada öğrencilere bilinçli olarak metin hakkında ön bilgi verilmeden ve sınırlı sürede çeviri yaptırılmış olsa da bulgular çeviri öncesi hazırlık aşamasının kritik önemini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin hazırlıksız çeviride karşılaştıkları zorluklar, çeviri eğitiminde hazırlık stratejilerinin öğretilmesinin gerekliliğini göstermektedir. Bu doğrultuda, çeviri eğitiminde öğrencilere çeviri amaçlı metin çözümlemesi (Bkz. Eruz, 2008) ve araştırma becerilerinin öğretilmesi önemlidir.
- Metin türü bakımından uygunluk hataları, öğrencilerin metin türleri hakkındaki bilgi ve farkındalıklarının geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Çeviri eğitiminde farklı metin türlerinin özellikleri, yapısal nitelikleri ve bu türlere özgü çeviri stratejileri konularında kuramsal altyapıyla desteklenen çeviri faaliyetleri yapılmalıdır.

- Öğrencilerin öz değerlendirmeleri ile gerçek performansları arasındaki tutarsızlıklar, çeviri eğitiminde eleştirel düşünme ve nesnel öz değerlendirme becerilerinin geliştirilmesinin önemini göstermektedir. Öğrencilere kendi çevirilerini sistematik biçimde analiz etme, kararlarını gerekçelendirme ve nesnel ölçütlerle değerlendirme becerilerinin kazandırılması, çeviri farkındalıklarını güçlendirebilecektir.
- Öz değerlendirme tutarsızlıkları, ortak çalışmaya dayalı öğrenme yönteminin gerekliliğini göstermektedir. Grup çalışmaları aracılığıyla öğrencilerin birbirlerinin çevirilerini değerlendirmeleri, tartışmaları ve farklı çözüm önerilerini görmeleri, eleştirel bakış açısı kazandırarak öz değerlendirme becerilerini geliştirecektir.

Araştırmamız önemli bulgular ortaya koymuş olmakla birlikte, elde edilen sonuçlar bazı sınırlılıklar çerçevesinde değerlendirilmelidir. Çalışmanın örneklemini, 2024-2025 akademik yılında Bingöl Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü'nde öğrenim gören birinci sınıf öğrencileriyle sınırlıdır. Bulgular benzer özellikler taşıyan öğrenciler için genellenebilir. Araştırma, kültürel öğeler içeren spesifik bir metin çerçevesinde değerlendirilmiştir; gelecekteki çalışmalar edebi, teknik veya hukuk gibi farklı metin türleriyle karşılaştırmalı araştırmalar olabilir. Ayrıca, metodolojik tasarım gereği öğrencilere yalnızca basılı sözlük kullanma izni verilmiştir; web araması, paralel metin çalışması veya diğer çevrimiçi kaynaklar kullanılsaydı, sonuçlar elbette farklı olabilirdi.

Araştırma bulguları, çeviri eğitiminin ilk yılında öğrencilerin karşılaştıkları zorlukları bütüncül bir yaklaşımla ortaya koymuştur. Sözdizimi, terim aktarımı ve kültürel öğelerin aktarımında tespit edilen hatalar, birinci sınıf öğrencilerinin çeviri edinçlerinin çok boyutlu olarak geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Öğrencilerin çeviri süreçlerine ilişkin stratejik farkındalıkları ve öz değerlendirme eğilimleri gelişmeye başlamış olsa da hata analizleri bu gelişimin henüz başlangıç aşamasında olduğunu ve daha fazla deneyim ve rehberliğe ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte, çalışmamız neticesinde elde edilen bulgular, çeviri eğitiminin ilk aşamalarında uygulanan sistematik hata analizi ve çok boyutlu değerlendirme yaklaşımının, öğrencilerin güçlü ve gelişime açık yönlerini tespit etmede etkili olduğunu göstermektedir. Gelecekte, öğrencilerin çeviri süreçlerindeki karar alma mekanizmalarını ve stratejik tercihlerini daha ayrıntılı biçimde incelemek amacıyla sesli düşünme protokolü gibi nitel araştırma tekniklerinin de kullanılması, mevcut bulgulara derinlik kazandırabilir ve çeviri eğitimi uygulamalarının daha da zenginleştirilmesine katkı sağlayabilecektir. Böylece, öğrencilerin bilişsel süreçleri daha görünür hale getirilerek, ders planlamaları daha öğrenci odaklı geliştirilebilir. Bu çalışma, birinci sınıf çeviri öğrencilerinin edinçlerinin çok boyutlu ve sistematik değerlendirilmesine odaklanarak, çeviribilim alanında bu gruba yönelik özgün bir bakış sunmaktadır.

Hakem Değerlendirmesi	Dış bağımsız.
Çıkar Çatışması	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.
Finansal Destek	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review	Externally peer-reviewed.
Conflict of Interest	The author has no conflict of interest to declare.
Grant Support	The author declared that this study has received no financial support.

Yazar Bilgileri	Serhat Arslan (Dr. Öğr. Üyesi)
Author Details	¹ Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Türkiye 0000-0002-7914-0721 serhatarslan@bingol.edu.tr

Kaynakça | References

- Al-Sowaidi, B. (2022). Error Analysis in Translation Pedagogy (A Study of EFL Students at Al-Saeed University). *International Journal on Humanities and Social Sciences*, 37, 174-190. <https://doi.org/10.33193/IJoHSS.37.2022.461>
- Alluhaybi, M. (2024). Lost in translation: error analysis of texts translated from Arabic into English by Saudi translators. *Frontiers in Education*, 9, 1-8. <https://doi.org/10.3389/educ.2024.1428690>
- American Translators Association. (2017). Into-English grading standards. Retrieved from https://www.atanet.org/wp-content/uploads/2020/06/Into_English_Grading_2017.pdf
- American Translators Association. (2024a). How the exam is graded. Retrieved January 4, 2025, from <https://www.atanet.org/certification/how-the-exam-is-graded/>
- American Translators Association. (2024b). About the ATA certification exam. Retrieved January 4, 2025, from <https://www.atanet.org/certification/about-the-ata-certification-exam/>
- Arar, T. E. (2024). Analysis of Translation Errors Among Jordanian Students When Translating the Text *Al-Ġazāla Al-Ḍakillah*: The Case of 4th-Year Spanish- English Students at Al al-Bayt University. *Journal of Language Teaching and Research*, 15(1), 111-115. <https://doi.org/10.17507/jltr.1501.13>
- Bassnett, S. (2002). *Translation Studies*. London & New York: Routledge.
- Berk, Ö. (2005). *Kuramlar Işığında Açıklamalı Çeviribilim Terimcesi*. İstanbul: Multilingual.
- Cheong, H. J. (2007). Translation Error Analysis and Translation Criticism in Korea. *FORUM. Revue internationale d'interprétation et de traduction / International Journal of Interpretation and Translation*, 5(1), 45-63. <https://doi.org/10.1075/forum.5.1.03che>
- Cúc, P. T. K. (2018). An Analysis of Translation Errors: A Case Study of Vietnamese EFL Students. *International Journal of English Linguistics*, 8(1), 22-29. Doi:10.5539/ijel.v8n1p22
- Ergun, E. (2011). Yabancı Dil Öğretiminde ve Çeviri Eğitiminde Dil Edinci. S. Eruz ve F. Şan (Ed.), *Turgay Kurultay'a Bir Armağan: Çeviribilimden Kesitler içinde* (s. 122-129). İstanbul: Multilingual.
- Eruz, S. (2003). *Çeviriden Çeviribilime: Yüzyılımız Penceresinden Çeviribilimsel Gelişmelere Bir Bakış*. İstanbul: Multilingual.
- Eruz, S. (2008). *Akademik Çeviri Eğitimi – Çeviri Amaçlı Metin Çözümlemesi*. İstanbul: Multilingual.
- Eser, O. (2013). *Çeviri Eğitiminde Edinç Kavramının Değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hansen, G. (2010). Translation 'errors'. In Y. Gambier & L. v. Doorslaer (Eds.), *Handbook of Translation Studies: Volume 1* (pp. 385-388). Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/hts.1.tra3>
- Khanom, H. (2014). Error Analysis in the Writing Tasks of Higher Secondary Level Students of Bangladesh. *GSTF Journal on Education* (JEd), 2(2), 39-45. <https://doi.org/10.7603/s40742-014-0002-x>
- Koller, W. (2004). *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. Wiebelsheim: Quelle & Meyer Verlag.
- Koman, H. N. N., Hartono, R. & Yuliasri, I. (2019). Translation Errors in Students' Indonesian-English Translation Practice. *English Education Journal*, 9(2), 206-218. <https://doi.org/10.15294/EEJ.V9I2.29372>
- Nord, C. (1999). Transparenz der Korrektur. In M. Snell-Hornby, H. G. Hönl, P. Kussmaul & P. A. Schmitt (Hrsg.), *Handbuch Translation* (S. 384-387). Tübingen: Stauffenburg.
- Nurkholis, A., & Fatmasari, Y. (2023). An Error Analysis of 4th Semester College Students' Translation by Using ATA Standardize Error Making Theory. *JADEs Journal of Academia in English Education*, 4(2), 267-288. <https://doi.org/10.32505/jades.v4i2.6403>
- Paker, T. (2021). Durum çalışması. F. N. Seggie ve Y. Bayyurt (Ed.), *Nitel araştırma: Yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları içinde* (s. 124-140). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Popescu, T. (2013). A Corpus-based Approach to Translation Error Analysis. a Case-study of Romanian EFL Learners. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 83, 242-247. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.06.048>
- Pym, A. (1992). Translation Error Analysis and the Interface with Language Teaching. In C. Dollerup & A. Loddegaard (Eds.), *The Teaching of Translation: Training Talent and Experience* (pp. 279-288). Amsterdam: John Benjamins.
- Robinson, D. (2019). *Becoming a Translator: An Introduction to the Theory and Practice of Translation*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429276606>
- Sari, D. M. M. (2019). An Error Analysis on Student's Translation Text. *Eralingua: Jurnal Pendidikan Bahasa Asing dan Sastra*, 3(2), 65-74. <https://doi.org/10.26858/eralingua.v3i2.8658>
- Schmitt, P. A. (1999). Defekte im Ausgangstext. In M. Snell-Hornby, H. G. Hönl, P. Kussmaul & P. A. Schmitt (Hrsg.), *Handbuch Translation* (S. 147-151). Tübingen: Stauffenburg.

- Shiddiq, S. M., Oktaviani, L., Herwiana, S., & Suryanovika, C. (2023). Lexical and grammatical errors in Indonesian-English translated texts: A text analysis on Indonesian EFL students' translation work. *JEES (Journal of English Educators Society)*, 8(1), 104-113. <https://doi.org/10.21070/jees.v8i1.1674>
- Syahrir, S. & Hartina, S. (2021). The Analysis of Short Story Translation Errors (A Case Study of Types and Causes). *IDEAS: Journal on English Language Teaching and Learning, Linguistics and Literature*, 9(1), 384-395. <https://doi.org/10.24256/ideas.v9i1.1852>
- Wongranu, P. (2017). Errors in translation made by English major students: A study on types and causes. *Kasetsart Journal of Social Sciences* 38, 117-122. <https://doi.org/10.1016/j.kjss.2016.11.003>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11.bs). Ankara: Seçkin Yayıncılık.